

УДК 636.083/.084:636.52/.58

DOI <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2025-4.15>**Мельник В. В.**

доктор історичних наук,
професор кафедри технологій у тваринництві,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Київ, Україна

E-mail: melnikvika@nubip.edu.ua**ORCID:** 0000-0003-2491-757X**Прокопенко Н. П.**

доктор сільськогосподарських наук,
професор кафедри технологій у тваринництві,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Київ, Україна

E-mail: ProkopenkoNP@nubip.edu.ua**ORCID:** 0000-0001-7967-884X**Базиволяк С. М.**

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри технологій у тваринництві,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Київ, Україна

E-mail: svtlanasmic@gmail.com**ORCID:** 0000-0003-1656-5754**Темченко Д. В.**

здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»
факультету тваринництва та водних біоресурсів,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
Київ, Україна

E-mail: dasha.temch@gmail.com**ORCID:** 0009-0002-9459-4569

УТРИМАННЯ ТА ГОДІВЛЯ КУРЕЙ ПОРОДИ ШАБО В УМОВАХ КИЇВСЬКОГО ЗООЛОГІЧНОГО ПАРКУ

Анотація

Кури є найпоширенішим видом свійської птиці, що вирощується у світі. Попит на яйця і м'ясо курей продовжує зростати, проте одним із негативних наслідків цієї тенденції стала перевага використання високопродуктивних гібридів, що призвело до скорочення вирощування чистопородної птиці. Водночас у загальному виробництві яєць птиці в Україні вагома частка належить присадибним господарствам, де вирощують як гібридних курей сучасних кросів, так і чистопородних.¹ Зокрема, у 2024 р. у господарствах усіх категорій було вироблено 11597,9 млн яєць свійської птиці, із них 5531,4 млн шт. – у господарствах населення (47%).

Курей, які відзначаються значним різноманіттям порід і вірізняються різною структурою оперення, його кольоровою гамою та забарвленням, утримують також із рекреаційною та естетичною метою. Аматорське та декоративне птахівництво, яке має давні традиції у світовій практиці, останніми роками демонструє тенденцію до зростання популярності. При цьому поширеними є й мініатюрні кури (бентамки). Здебільшого бентамка має розміри, що приблизно у два-три рази менші порівняно з її більшими аналогами. Проте існують породи курей, яких відносять до так званих «справжніх» бентамок, які не мають відповідників серед повнорозмірних порід. Такі різновиди формуються як самостійні породи, і до цієї групи належать, зокрема, японські бентамки (порода шабо, або чабо). Метою роботи було дослідити умови утримання та годівлі курей породи шабо в умовах Київського зоопарку.

За результатами проведених досліджень встановлено, що у Київському зоологічному парку утримують курей породи шабо, яких використовують не лише як декоративну птицю, а й для насиджування яєць фазанів і дрібних представників водоплавної орнітофауни. Їх утримання здійснюється у відкритих вольєрах, внутрішніх секціях і кліткових блоках. Оцінювання живої маси півнів і курок породи шабо свідчить, що самці характеризуються більш інтенсивним ростом. Середнє значення живої маси у півнів ста-

новило $1431 \pm 46,2$ г, тоді як у самок – $1145,0 \pm 44,6$ г. Отже, жива маса самців перевищувала аналогічний показник самок на 25%, що відповідало різниці у 286 г. Усі отримані від курей шабо яйця використовувалися для інкубації за винятком тих, що не відповідали встановленим вимогам якості. Середня маса яйця, відповідно до отриманих результатів, дорівнювала $32,6 \pm 1,03$ г.

Ключові слова: кури, бентамки, утримання, годівля, зоопарк.

Вступ. Кури, які були одомашнені та вирощені тисячі років тому з метою отримання альтернативного джерела білка для людини, сьогодні задовольняють 35% світових потреб у м'ясі та 92% потреб у яйцях. Такий високий потенціал зробив птахівництво найбільш швидкозростаючою галуззю в усьому тваринництві [8]. Окрім того, що кури є важливим джерелом білка для людини, вони відіграють важливу соціально-культурну роль, будучи моделями в мистецтві, розважальних демонстраціях та релігійних церемоніях з моменту їх одомашнення [8; 12].

За даними FAO (Food and Agriculture Organization), у світі станом на 2022 р. налічувалося 26,56 млрд курей, що майже вдвічі більше порівняно з 2000 р. (14,12 млрд курей) [13]. У 2023 р. поголів'я курей у світі становило 27,2 млрд, а в Україні налічувалося 165,5 млн голів [6].

У 2024 р., незважаючи на те що в Україні триває війна, поголів'я птиці збільшилося до 187,6 млн голів (на 13,0%) [2]. При цьому яєць свійської птиці у господарствах усіх категорій було вироблено 11597,9 млн шт., із них 5531,4 млн шт. – у господарствах населення (47%) [1].

Отже, галузь розвивається. І хоча значний відсоток від загальної кількості птиці утримується на промислових підприємствах, певна частка також припадає і на присадибні господарства. Утримання курей у домогосподарствах забезпечує власника дієтичними яйцями, поживним м'ясом та субпродуктами, а також може підтримувати психоемоційний стан господаря.

Курятина – найбільш доступна та якісна продукція за всіма параметрами. Така ситуація зумовлена тим, що птахівництво є одним із найменш затратних видів тваринництва, при цьому м'ясо птиці набагато дешевше, ніж інші види м'яса, і в останні роки відбувається зростання попиту на нього. Найбільшу та поступово зростаючу частку в поголів'ї птиці займають кури й півні, що в господарствах населення становило від 86,3% до 91,4% у різні роки [3]. Яйця є доступним та поживним продуктом харчування, визнаним як корисний компонент раціону людини [5; 7]. За даними С. Рео-Годбер та ін. [9], яйця багаті на високоякісні білки, вітаміни та мінерали, а тому дієтологи їх рекомендують уживати для покращення здоров'я. Окрім своєї основної харчової цінності, яйця також містять біологічно активні сполуки з потенційною користю для здоров'я, які викликали зростаючий науковий інтерес в останні десятиліття.

В умовах сучасної урбанізації та інтенсивного скорочення сільського населення актуалізується проблема дефіциту земельних угідь для ведення індивідуальних господарств. Обмежені розміри присадибних ділянок значною мірою ускладнюють утримання високопродуктивних курей стандартного типу. Водночас перспективним напрямом є використання декоративних і карликових порід, зокрема бентамок.

Бентамка – це різновид курей, що є зменшеним відповідником великих порід. Здебільшого кури-бентамки є приблизно у два-три рази меншими за своїх більших представників [10]. Такими є, наприклад, німецькі лангшанські бентамки [11]. Водночас існують породи, яких відносять до так званих «справжніх» бентамок, які не мають повнорозмірної альтернативи (аналогів). Такі породи формуються як самостійні [10]. До справжніх бентамок відносять, зокрема, японських бентамок (порода шабо, або чабо). Через сильно розвинуту грудну клітку голова розташована так, що майже торкається хвоста, а надто вкорочені ноги ледь помітні крізь оперення. Крила вільно спадають і сягають земної поверхні [4].

Слід зазначити, що наукові публікації щодо умов утримання, годівлі, а також продуктивності курей породи шабо в Україні відсутні.

Мета роботи – дослідити умови утримання та годівлі курей породи шабо в умовах Київського зоопарку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження проведено в умовах Київського зоологічного парку. Курей породи шабо утримують у стандартних вольєрах або в клітках, установлених у приміщенні у відділі птахів, проте на експозиції вони не представлені. Годування здійснюється повнораціонними комбікормами та соковитими кормами, які щодня готують на кормокухні; склад раціону варіює залежно від віку птиці та пори року. У Київському зоопарку утримується близько 40 особин курей шабо різних забарвлень оперення та морфологічних типів. У колекції представлено два основні різновиди: європейський – із дещо вигнутим хвостом, видовженим тулубом і невеликою живою масою (близько 500–800 г) та тайський – із масивнішим корпусом, розвинутим хвостовим оперенням і масою тіла 1–1,5 кг. Більшість поголів'я курей має генотип змішаного походження, у якому переважає спадковість тайського типу (від 75% до 98,5%).

Цю птицю використовують не лише як декоративну, а й для насиджування яєць фазанів і дрібних водоплавних птахів. Водночас здійснюється селекційна робота, спрямована на відбір за стандартами породи та відтворювальними якостями. Сформовано кілька груп курей відповідно до забарвлення оперення: білого, дикого, ситцевого та полового з чорним хвостом.

У процесі дослідження було вивчено умови утримання та годівлі курей породи шабо, а також визначено живу масу курок і півнів, масу яєць та індекс їхньої форми. Проведено облік яєчної продуктивності, а для встановлення маси яєць (індивідуально) їх зважували на електронних вагах. Додатково вимірювали великий і малий діаметри яєць, за співвідношенням яких обчислювали індекс форми.

У Київському зоологічному парку птиця утримується у відкритих вуличних вольєрах, внутрішніх (у приміщенні) вольєрах та кліткових конструкціях. Зовнішні (вуличні) вольєри сконструйовані з металевого профілю та обтягнуті сіткою; по периметру закладено фундамент на глибину 30–40 см. Частина площі вольєра накрита шифером. Грунтове покриття у вольєрах у зимовий період устеляється соломом з метою запобігання обмороженню птиці. У накритій частині обладнано сідало з кількома жердинами на різних рівнях для нічного відпочинку курей. Загальні розміри вольєрів становлять 8×3×3 м. Внутрішні вольєри виготовлено з дерев'яного бруса та зварної сітки, їхні габарити – 2×1×2 м. Як підстилковий матеріал застосовують тирсу або пісок залежно від щільності посадки поголів'я.

У вольєрах, де знаходяться племінна птиця, біля задньої стінки встановлюється гніздо, де кури несуться. Для гнізда можна також використовувати пластиковий ящик, дерев'яний короб, заповнений сіном, соломом чи крупною тирсою. У клітках утримують окремі племінні пари курей породи шабо, а також запасних півнів. Кліткові конструкції зібрані з дерев'яного бруса, облицьовані фанерними листами, а дверцята виконані зі зварної сітки. Суцільна підлога застеляється тирсою, що використовується як підстилковий матеріал. Загальні розміри клітки становлять 0,5×0,8 м.

Із метою профілактики зараження курячим кліщем щорічно здійснюють обробку конструкцій вапняним розчином, а також застосовують препарати «Аграліт» та «Івермектин». Як підстилковий матеріал використовують пісок і тирсу, яка переважно застосовується у місцях із високою щільністю посадки птиці, оскільки краще поглинає вологу. Пісок настеляють у вольєрах із меншою чисельністю особин, адже він швидше забруднюється, проте одночасно сприяє гігієнічному самоочищенню птиці та забезпечує організм мінералами й гастролітами. Для відкладання яєць установлюють гніздові ящики, наповнені соломом чи сіном, або використовують пластикові голубині гнізда.

Вольєри застосовують як для племінних груп, так і для вирощування молодняку від двомісячного віку. Клітки, своєю чергою, використовують для тимчасового утримання окремих пар чи невеликих груп (наприклад, однієї самки та двох самців). Прибирання підстилки здійснюють не рідше одного разу на два тижні або за потреби. У вольєрах установлено бункерні годівниці для комбікормів та ємності для соковитих кормів, які поповнюють у міру необхідності, щоденно додають свіжі овочі. У клітках застосовують пластикові годівниці з двома секціями. Напування організовано за допомогою вакуумних напувалок у вольєрах і навісних – у клітках, які закріплюють на дверцятах.

У зоопарку відтворення поголів'я здійснюється шляхом штучної інкубації яєць. Характеристики умов утримання курчат породи шабо після виведення наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Характеристика умов утримання курчат породи шабо у брудері

Доба	Температура повітря, °С	Примітка
1	37,3-37,5	утримують в інкубаторі
2-4	35-36	утримують у брудері з килимком, годують сухим кормом
5-7	31-32	килимком прибирають, годують сухим кормом, починають додавати до раціону ¹¹ соковиті та білкові корми
8-10	28-30	годують мішанкою для молодняку
11-15	25-26	
16-20	22-23	
20 діб і далі	20	

Після виводу молодняк ще добу перебуває в інкубаторі, що важливо для розсмоктування залишкового жовтка та запобігання переохолодженню курчат. Потім курчат пересаджують у брудер – пластиковий ящик із тирсою як підстилки. Перші три доби на тирсу кладуть пластиковий трап, щоб мінімізувати травматизм курчат та уникнути проблем із ногами. На верхню частину ящика укладають кришку із сітки, на яку встановлюють захисний плафон з інфрачервоною лампою для обігріву курчат. У міру росту молодняку температуру в брудері знижують, збільшуючи відстань від дна до лампи. Для годування курчат застосовують лоткові годівниці з низьким бортом, а вологий корм замінюють 3–4 рази на добу. Напування забезпечують за допомогою вакуумних напувалок, а прибирання брудерів здійснюють залежно від щільності посадки поголів'я кожні 2–4 доби.

Годівниці у вуличних вольєрах розташовано під накриттям на землі та виготовлено з пластику або дерева, з бортами заввишки 8–12 см, щоб зменшити можливість розсипання корму птицею. У внутрішніх вольєрах комбікорм подається у бункерні годівниці, тоді як для вологих кормів передбачено окрему годівницю. Комбікорм додають у міру його поїдання, а соковиті корми оновлюють щодня.

Для молодняку застосовують лоткові годівниці, оснащені решіткою зверху, щоб запобігти розгрібанню корму. Кормову суміш замінюють 4–5 разів на добу. Напування птиці здійснюють за допомогою вакуумних напувалок різного об'єму відповідно до потреб поголів'я у воді.

У Київському зоопарку курей готують комбікормами власного виробництва, окремо задають соковиті корми, а також згодовують мармурових тарганів, мучняк, зофобас. Комбікорм виготовляють в об'ємі, котрий необхідний для годівлі птиці на добу.

Як соковитий корм для курей використовують суміш, що складається з подрібнених овочів – гарбуза, моркви, капусти, а також зелених компонентів, таких як кульбаба, листя салату, люцерна, кропива тощо. У холодну пору року замість зеленої маси курям згодовують пророщене зерно, передусім пшениці або вівса.

До раціону курей додають також продукти тваринного походження, що особливо важливо для молоді птиці. Курчат у перший період годують комбікормом, а з п'ятої доби до раціону вводять соковиті корми (подрібнену зелень салату, кульбаби, мокрецю) і білкові корми (подрібнене варене яйце, мучняк). У табл. 2 наведено орієнтовний раціон для молодняку курей породи шабо.

Таблиця 2. Орієнтований раціон годівлі молодняку курей породи шабо у Київському зоопарку, г/гол./доба

Найменування кормів	Вік молодняку курей, діб					Примітка
	1-20	21-40	41-80	81-140	141 і більше	
Комбікорм для курчат	4	12	40	45	45	
Пшениця	–	3	5	20	30	
Пшоно	2	4	4	–	–	каша
Крупа вівсяна	–	–	1	2	5	
Зерно кукурудзи	–	3	5	20	30	
Зелена маса	1	5	10	10	15	
Морква	1	5	5	10	15	терта
Яйце куряче	2	2	2	–	–	варене
Дріжджі хлібопекарські сухі	0,5	0,5	0,5	0,5	1	
Черепашка	–	0,5	1	1	1	
М'ясо-кісткове борошно	0,5	1	1	1	1	
Разом кормів, г	11	36	74,5	109,5	143	
Середня енергетична цінність раціону, ккал	25	80	186	280	357	

Кількість корму має відповідати поголів'ю птиці у вольєрі та її фізіологічним потребам. Про правильний розрахунок добової даванки свідчать залишки корму, які мають бути не більше ніж 5–8% від загального обсягу. Молодняк до 1,5-місячного віку годують досхоchu та корм додають у міру його споживання. Молодняк на раціони для дорослої птиці переводять поступово.

Раціони для птиці формують з урахуванням пори року.

Травень – жовтень. Основну частину кормового раціону становлять концентровані корми (80,7%), серед яких використовують кукурудзу, пшеницю, просо та овес. До них додають овочі (19,3%), м'ясо-кісткове борошно (1,1%) та мінеральні добавки (0,7%).

Листопад – квітень. Раціон зазнає змін: кількість соковитих кормів знижується до 15,6%, а частка концентрованих кормів підвищується до 81,7%. Для компенсації дефіциту мінералів і білка використовують вітамінно-мінеральні премікси (1,5%).

Як відомо [10; 11], бентамки загалом мають невелику живу масу. В умовах Київського зоопарку ми визначили живу масу курок і півнів породи шабо.

Живу масу курей породи шабо залежно від статі представлено в табл. 3.

Таблиця 3. Жива маса курок і півнів породи шабо

Номер	Вік, місяців	Жива маса, г
Курки		
1	10	1060
2	11	980
3	11	1370
4	12	920
5	13	1320
6	13	1080
7	13	1230
8	14	1150
9	15	1160
10	20	1180
У середньому (M±m)		1145,0±44,6
Півні		
1	11	1200
2	12	1340
3	13	1260
4	13	1390
5	15	1500
6	15	1390
7	15	1470
8	16	1610
9	18	1670
10	26	1480
У середньому (M±m)		1431,0±46,2*

Примітка: * – $p < 0,001$ (різниця вірогідна відносно даних живої маси курок).

Порівняння показників живої маси півнів і курок породи шабо у різному віці виявило чітку закономірність: незалежно від віку півні стабільно перевищують курок за масою. Найбільша різниця спостерігається у віковому проміжку 12–18 місяців, що збігається із завершенням росту та розвитку птиці. У півнів зростання більш інтенсивне, із вищими початковими показниками та більш швидкою динамікою.

У курок приріст живої маси відбувається більш рівномірно, без різких коливань. Це пояснюється не лише статевими відмінностями, а й породними особливостями: у декоративних порід курей, таких як шабо, самці мають більш розвинуту мускулатуру та більшу масу тіла порівняно з курками.

У середньому жива маса курок становила $1145,0 \pm 44,6$ г, а півнів – $1431,0 \pm 46,2$ г, тобто півні вірогідно ($p < 0,001$) перевищували курок за масою на 25% (на 286 г).

Важливим показником продуктивності курей є несучість. За рік від однієї несучки породи шабо отримують 40–70 яєць. Показник яєчної продуктивності птиці визначається не лише кількістю знесених яєць, а й їхньою масою. Ми дослідили масу та інші морфологічні показники яєць курей породи шабо, яких утримують у Київському зоопарку (табл. 4).

Таблиця 4. Морфологічні показники яєць

№	Індекс форми, %	Великий діаметр, мм	Малий діаметр, мм	Маса, г
1	68,09	47	32	33,2
2	69,39	49	34	37,2
3	72,34	47	34	36,1
4	63,04	46	29	32,9
5	68,75	48	33	36,3
6	66,67	45	30	26,0
7	69,05	42	29	27,9
8	75,00	44	33	33,8
9	71,74	46	33	35,7
10	73,33	45	33	35,1
11	68,18	44	30	29,1
12	73,91	46	34	36,5
13	70,73	41	29	27,5
14	75,00	44	33	34,9
15	73,81	42	31	26,9
У середньому (M $\pm$ m)	70,6 $\pm$ 0,88	45,0 $\pm$ 0,59	31,8 $\pm$ 0,50	32,6 $\pm$ 1,03

Усі яйця, отримані від курей породи шабо, застосовують для штучного відтворення птиці за винятком тих, що не відповідають стандартам якості. Отримані результати свідчать, що індекс форми варіює у межах 63,04–75,00%, великий діаметр – 41–49 мм, малий – 29–34 мм, а маса яєць коливається від 26,0 до 37,2 г (у середньому становить $32,6 \pm 1,03$ г).

Висновки

1. У Київському зоопарку утримують близько 40 голів курей породи шабо, використовують їх як декоративних, а також для насиджування яєць невеликих водоплавних птахів і фазанів.

2. Умови утримання передбачають розміщення птиці у зовнішніх вольєрах, внутрішніх вольєрних секціях та клітках. Зовнішні вольєри споруджено з металевого профілю, обтягнутого сіткою, та обладнано бетонною основою на глибину 30–40 см. Їхні розміри становлять $8 \times 3 \times 3$ м. Внутрішні вольєри виготовлено з дерев'яного бруса та зварної сітки, мають розміри $2 \times 1 \times 2$ м. Як підстилковий матеріал застосовують пісок або тирсу.

3. Порівняння показників живої маси самців і самок курей породи шабо свідчить про інтенсивніший ріст півнів. Середня маса курок становила $1145 \pm 44,6$ г, тоді як півнів – $1431,0 \pm 46,2$ г, що забезпечує вірогідну ($p < 0,001$) перевагу самців за масою на рівні 25%.

4. Майже всі яйця, отримані від курей породи шабо, використовуються для штучної інкубації. Маса яєць варіює від 26,0 до 37,2 г (у середньому $32,6 \pm 1,03$ г), більший діаметр становить 41–49 мм, менший – 29–34 мм, а індекс форми коливається у межах 63,04–75,00%.

Перспектива подальших досліджень полягає у вивченні відтворювальної здатності курей породи шабо.

Список використаних джерел

1. Виробництво продукції тваринництва за видами у 2024 році. *Державна служба статистики України*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sg/vpt/vpt2024.xls> (дата звернення: 10.09.2025).
2. Кількість сільськогосподарських тварин на 01 січня 2025 року. *Державна служба статистики України*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/sg/ksgt/ksgt0125.xls>
3. Лаготюк В.О. Аналіз тенденцій розвитку галузі птахівництва в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 16. С. 156–163. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/24.pdf
4. Патрева Л.С., Коваль О.А. Технологія виробництва продукції птахівництва : курс лекцій. Миколаїв, 2018. 248 с. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2983/1/tehnolohiia_vyrobnystva_produktsii_ptakhivnystva.pdf
5. Adeoye A.A., Oyeleye O.O., Olorunsola R.A., Udoh J.E., Oladebo A.D. Table Egg Quality and Nutritional Composition Assessments of Different Breeds and Ages of Laying Hens. *Slovak Journal of Animal Science*. 2023. Vol. 56. № 1. P. 38–45. doi:10.36547/sjas.792
6. FAOSTAT. Data: Crops and livestock products. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). URL: <https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL> (дата звернення: 20.09.2025).
7. Gavrill R.N.R., Usturoi, M.G., Usturoi, A. Table Eggs Quality, According to the Storage Period. *Current Opinion in Biotechnology*. 2013. Vol. 24. S83. doi: 10.1016/j.copbio.2013.05.242
8. Ozdemir D. Hobby and Ornamental Chicken Breeding in Turkey. *Conference: 1st International Congress of Alternative Poultry and Ornamental Birds-2019 At. Antalya/TURKEY*, 2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/339390815_

9. Réhault-Godbert S., Guyot, N., Nys, Y. The Golden Egg: Nutritional Value, Bioactivities, and Emerging Benefits for Human Health. *Nutrients*. 2019. Vol. 11. № 3. P. 684. doi: 10.3390/nu11030684
10. Roberts J. 12 Small Chicken Breeds (Breed Guide + Pictures). 2021. URL: <https://www.knowyourchickens.com/small-chicken-breeds/>
11. Schreiter R., Freick M. Laying performance characteristics, egg quality, and integument condition of Saxonian chickens and German Langshan bantams in a free-range system. *Journal of Applied Poultry Research*. 2023. Vol. 32. Is. 3. 100359. doi: <https://doi.org/10.1016/j.japr.2023.100359>
12. Tajima A. Refinement of Poultry Standing in Japan Based on Recent Anthro-po-ornithological Perspectives. *The Journal of Poultry Science*. 2025. Vol. 62. jpsa.2025029. doi: 10.2141/jpsa.2025029
13. Van Niekerk T. How Many Chickens Are In The World in 2025. URL: <https://worldanimalfoundation.org/advocate/how-many-chickens-are-in-the-world/>

Melnyk V. V.

*Doctor of Historical Sciences,
Professor at the Department of Animal Husbandry Technologies,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine
E-mail: melnikvika@nubip.edu.ua
ORCID: 0000-0003-2491-757X*

Prokopenko N. P.

*Doctor of Agricultural Sciences,
Professor at the Department of Animal Husbandry Technologies,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine
E-mail: ProkopenkoNP@nubip.edu.ua
ORCID: 0000-0001-7967-884X*

Bazyvoliak S. M.

*Candidate of Agricultural Sciences,
Associate Professor at the Department of Animal Husbandry Technologies,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine
E-mail: svitlanasmic@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1656-5754*

Temchenko D. V.

*Student pursuing a Master's degree,
Faculty of Animal Husbandry and Aquatic Bioresources,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine
E-mail: dasha.temch@gmail.com
ORCID: 0009-0002-9459-4569*

KEEPING AND FEEDING SHABO CHICKENS AT THE KYIV ZOOLOGICAL PARK

Abstract

Chickens are the most common type of domestic poultry raised in the world. Demand for chicken eggs and meat continues to grow, but one of the negative consequences of this trend has been the preference for highly productive hybrids, which has led to a decline in the breeding of purebred poultry. At the same time, a significant share of total poultry egg production in Ukraine belongs to backyard farms, where both hybrid chickens of modern crosses and purebred chickens are raised. In particular, in 2024, farms of all categories produced 11597.9 million domestic poultry eggs, of which 5531.4 million were produced by private households (47%).

Chickens, which are notable for their significant diversity of breeds and differ in plumage structure, color range, and coloring, are also kept for recreational and aesthetic purposes. Amateur and decorative poultry farming, which has a long tradition in global practice, has been growing in popularity in recent years. At the same time, miniature chickens (bantams) are also common. In most cases, bantams are about two to three times smaller than their larger counterparts. However, there are breeds of chickens that are classified as «true» bantams, which have no counterparts among full-size breeds. Such varieties are formed as independent breeds, and this group includes, in particular, Japanese bantams (the Shabo or Chabo breed). The aim of the study was to investigate the conditions of keeping and feeding Shabo chickens at the Kyiv Zoo.

The results of the studies have shown that the Kyiv Zoological Park keeps Shabo chickens, which are used not only as decorative birds, but also for incubating pheasant eggs and small representatives of waterfowl. They are kept in open aviaries, indoor

sections, and cage blocks. An assessment of the live weight of Shabo roosters and hens shows that males are characterized by more intensive growth. The average live weight of roosters was 1431.0 ± 46.2 g, while that of females was 1145.0 ± 44.6 g. Thus, the live weight of males exceeded that of females by 25%, which corresponded to a difference of 286 g. All eggs obtained from Shabo chickens were used for incubation, except for those that did not meet the established quality requirements. According to the results obtained, the average egg weight was 32.6 ± 1.03 g.

Key words: chickens, bentamki, maintenance, feeding, zoo.

References

1. Vyrobnystvo produktii tvarynnystva za vydamy u 2024 rotsi. (2025). [Livestock production by type in 2024]. (2025). *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine*. Retrieved from: <https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sg/vpt/vpt2024.xls> [in Ukrainian].
2. Killist silskohospodarskykh tvaryn na 01 sichnia 2025 roku. (2025). [Number of farm animals as of January 1, 2025]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine*. Retrieved from: <https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/sg/ksgt/ksgt0125.xls> [in Ukrainian].
3. Lahotiuk, V.O. (2018). Analiz tendentsii rozvytku haluzi ptakhivnystva v Ukraini [Analysis of trends in the development of the poultry industry in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, 16, 156–163 [in Ukrainian].
4. Patrieva, L.S., & Koval, O.A. (2018). Tekhnolohiia vyrobnystva produktii ptakhivnystva: kurs leksii [Poultry production technology: lecture course]. Mykolaiv, 248. Retrieved from: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2983/1/tekhnohiiia_vyrobnystva_produktsii_ptakhivnystva.pdf [in Ukrainian].
5. Adeoye, A.A., Oyeleye, O.O., Olorunsola, R.A., Udoh, J.E., & Oladepo, A.D. (2023). Table Egg Quality and Nutritional Composition Assessments of Different Breeds and Ages of Laying Hens. *Slovak Journal of Animal Science*, 2023, 56(1), 38–45. doi: 10.36547/sjas.792 [in English].
6. FAOSTAT. (2025). Data: Crops and livestock products. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). Retrieved from: <https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL> [in English].
7. Gavril, R.N.R., Usturoi, M.G., & Usturoi, A. (2013). Table Eggs Quality, According to the Storage Period. *Current Opinion in Biotechnology*, 24, S83. doi:10.1016/j.copbio.2013.05.242 [in English].
8. Ozdemir, D. (2019). Hobby and Ornamental Chicken Breeding in Turkey. *Conference: 1st International Congress of Alternative Poultry and Ornamental Birds-2019 At Antalya/TURKEY*. Retrieved from: <https://www.researchgate.net/publication/339390815> [in English].
9. Réhault-Godbert, S., Guyot, N., & Nys, Y. (2019). The Golden Egg: Nutritional Value, Bioactivities, and Emerging Benefits for Human Health. *Nutrients*, 11(3), 684. doi: 10.3390/nu11030684 [in English].
10. Roberts, J. (2021). 12 Small Chicken Breeds (Breed Guide + Pictures). Retrieved from: <https://www.knowyourchickens.com/small-chicken-breeds/> [in English].
11. Schreiter R., & Freick M. (2023). Laying performance characteristics, egg quality, and integument condition of Saxonian chickens and German Langshan bantams in a free-range system. *Journal of Applied Poultry Research*, 32 (3), 100359. doi: <https://doi.org/10.1016/j.japr.2023.100359> [in English].
12. Tajima, A. (2025). Refinement of Poultry Standing in Japan Based on Recent Anthro-ornithological Perspectives. *The Journal of Poultry Science*, 62, jpsa.2025029. doi: 10.2141/jpsa.2025029 [in English].
13. Van Niekerk, T. (2025). How Many Chickens Are In The World in 2025. Retrieved from: <https://worldanimalfoundation.org/advocate/how-many-chickens-are-in-the-world/> [in English].

Отримано: 03.10.2025

Рекомендовано: 04.11.2025

Опубліковано: 16.12.2025